

Rüzgar Kimin İçin Esiyor?

Elk. Müh. Saim Konyalı
saim.konyalı@emo.org.tr

Türkiye elektrik enerjisi üretim sektöründe uzun vadeli hedeflerin ortaya koyan Elektrik Enerji Piyasası Arz Güvenliği Strateji Belgesi'nin 2009 yılında Yüksek Planlama Kurulu kararı ile uygulamaya konmuştu. Söz konusu belge 2023 yılına kadar elektrik üretimi içinde yenilenebilir enerji kaynaklarının elektrik üretimindeki payının %30'a çıkarılmasını, rüzgâr kurulu gücünün 20 bin MW'a yükseltilmesini öngörüyor. 2007 yılında 146 MW olan kurulu rüzgar enerjisi kapasitesi, Strateji Belgesinin yayınlandığı 2009 yılında 1433 MW civarındaydı. Birçok kurumun katkısı ve enerji yönetiminin iradesiyle hazırlanan belgeden üç yıl sonra 2012 yılında toplam kurulu güç yalnızca 2.015 MW'a yükselebildi.

Bu kurulu gücün coğrafi bölgelere göre dağılımında ise %38,5'le Ege Bölgesi birinci, Marmara %35,79 'la ikinci, Akdeniz %18,3 üçüncü sırada yer alıyor. Türkiye'de toplam kurulu gücün %92'si de bu üç bölgede bulunuyor. Kurulu gücün %3,9'u Karadeniz, %3,5'i ise İç Anadolu Bölgesinde. Kurulu güç açısından Ege ilk sırayı almasına karşın il bazında Balıkesir 423 MW Kurulu gücüyle birinci. Onu sırasıyla, 345 MW'la Manisa, 325 MW'la İzmir takip ediyor.

Dünyadaki kurulu güç ise 2012 yılı sonunda 254 bin MW. Rüzgar santrali ekipmanları ve teknolojisi üreten Çin, ABD, Almanya, İspanya ve Hindistan gibi ülkelerin kurulu güçleri toplam kurulu gücün %74'ü. Birincilik ise Çin'in tekelinde. Çin, 67 bin MW'lık kurulu gücüyle, dünya kurulu gücünün %26'sını barındırıyor. Rüzgar teknolojisinin ana merkezlerinden olan Avrupa'daki toplam kurulu güç 110 bin MW. Yalnızca 2012 yılında üretime başlayan rüzgar türbini kurulu gücü 12 bin 500 MW. Türkiye'nin 2012 yılı içinde devreye aldığı RES yalnızca 506 MW.

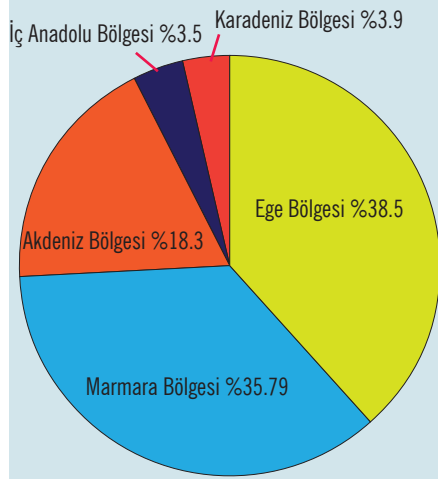
Avrupa, bir yandan ihracata da-

yalı RES'ı üretirken, diğer yandan kendi ülkelerinde rüzgar enerjisi üretimini artırarak, kömür ve nükleere dayalı elektrik üretiminden kurtulmayı planlıyor. Halen Avrupa Birliği'nde tüketilen enerjinin %7'si rüzgardan sağlanıyor. Bu oran Danimarka'da %27, Portekiz'de %17, İspanya'da %16, İrlanda'da %13, Almanya'da ise %11'e yükseliyor. Bu ülkelerin tümünden daha iyi bir rüzgâr potansiyeline sahip Türkiye, elektriğinin yalnızca %2,3'ünü rüzgardan elde edebiliyor.

2012 yılında Avrupa Birliği'nde yeni kurulan enerji santrallerinin %28'i rüzgar, %37'si güneş olmak üzere toplamda %65'i yenilenebilir enerji kaynaklarına dayanırken Türkiye'nin 2012 karnesi iç açıcı değil. Bir yandan ihalesiz 0,227 TL/kWh (bugünkü) bedelle alım garantili nükleer santral çalışmaları sürerken, yine belirsiz koşullarda ikinci ve üçüncü santraller için çırpınıyor. Elektrik üretiminde doğalgaza bağımlılığı büyütecek yeni santraller lisans alırken, ithal kömüre dayalı büyük termik santraller doğayı ve yanındaki insanı yutmaya hazırlanıyor.

Bu büyük güçlü geleneksel yatırımların yanında, rüzgarda bugüne kadar gerçekleşen kurulu güç

Bölgelere göre RES Kurulu Güçleri

2 bin MW'ı ancak buluyor. Lisanslı RES'lerin Kurulu gücü ise bunun üç katından fazla (6 bin 264 MW). Değişik nedenlerle gerçekleşmeyen kurulu güç artışı nedeniyle 2023 yılı için öngörülen 20 bin MW'a ulaşmak oldukça zor görünüyor. Ama sektördeki asıl sorun üretimin tamamen dışa bağımlı olarak gerçekleşmesi.

Dünyada, rüzgâr kurulu gücü açısından önder konumdaki ülkeler aynı zamanda üretici durumdadır. Sürekli yeniledikleri üretim teknolojileri ile dünya pazarını ellerinde tutuyorlar. 70'li yıllarda başlayan uzun süreli araştırma ve geliştirme çalışmalarının sonucu olan ürünleri önce kendi ulusal pazarlarında yaygınlaştıran ülkeler, giderek yurt dışı pazarların öncelikli sahibi oldular. Yalnızca Almanya'da 300 bin kişinin çalışmakta olduğu bu sektörün ülkemize yansımaları ise %70 oranında ithalattır.

Bugün bir yandan rüzgâr santrali sayısının artmasına sevinirken, diğer yandan da istihdam ve yerli katma değer yaratılmamasına üzülmüyoruz. Üreten ülkelerde insana ve çevreye önemli katkıları olan bu sektörün, bizim gibi yalnızca ithal eden konumundakilere yansımaları ise o denli olumlu değil. Ne yazık ki, bu oranın düşürülmesi ve yenilenebilir kaynakların en önemlilerinden olan rüzgârda kendi teknolojimiz ve ürünlerimiz ile yer almamız yakın zamanda da mümkün görünmüyor. Çünkü özel sektörün kısa vadeli kar hesaplarına terk edilen sektörde umutlar, ithalatın değişmez zorunluluğunun kabulünün yanında, bonus olarak teşvik oranlarının ve sürelerinin artışına bağlanmış durumda. Hem de; 4628 sayılı Enerji Piyasası Kanunu ve 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun ve Torba Yasa olarak bilinen Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunlarla YEK kaynaklı elektrik üretimine büyük destekler sağlanmasına rağmen.

Bu kanunlarla sağlanan kolaylık ve muafiyetler arasında;

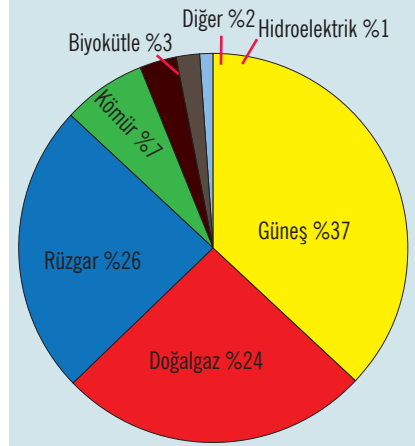
- Lisans bedelinin %99 muafiyet'e girmesi,
- Yıllık lisans bedelinin ilk 8 yıl muafiyet alması,
- Sisteme bağlantı yapılmasına öncelik tanınması,
- Yük alma, yük atma ve dengeleme birimi olma yükümlülüğü muafiyeti,
- 31.12.2015 tarihine kadar işletmeye girecek enerji kaynağına sabit fiyat, yerli üretilen bölümlerine 5 yıl süreyle ilave katkı payı,
- Ulaşım yollarından ve ENH'dan ilk 10 yıl için izin, kira, irtifak hakkı ve kullanma izni bedellerinden %85 indirim,
- Milli park, koruma alanı yaban hayatı, doğal sit gibi özel korunmuş alanlarda olumlu görüş almak şartıyla tesis kurtulmasına izin,
- 4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz ve Malların Değerlendirilmesi ve KDV Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun ek 2.maddesinde muafiyet vb. bulunuyor.

2015 yılını hedefleyen tüm bu teşvik ve yasal yükümlülük muafiyetlerine rağmen Strateji Belgesinin öncelikle 2015 yılı için öngördüğü 15.000 MW güce ulaşamayacaktır. Koruma altındaki her alan, Hazineye ait taşınmazlar, irtifak hakkı, kira ve kullanımların bu kampanyada ucuzluğa girmiş olmasına rağmen. Çünkü buna önce "görevlendirilen" özel sektör inanmıyor. Rüzgâr Enerjisi Birliği (TÜREB) YK Başkanı Mustafa Serdar Ataseven 3. UEVF'de gerçekleştirilen bir oturumda; önce yerli katkı teşvikinin 2020 yılına kadar uzatılmasını istedi, sonra "teşvik mekanizmalarında tanımlanan tamamı yerli ifadesini kaldırmak lazım. Bazı ürünlerin yurt içinde imal edilmesine bakılmaksızın yerli katkı gibi teşvik sağlanmalı Çünkü asıl önemli olan montajı yaratacağı istihdam" diye bildi.

Yüksek oranlı ithal girdili malze-

melerin üretici firmalarca manipule, ve kontrol edilebilecek sektöre; 7,3 cents / kWh olan alım bedeli kanat ve türbin kulesindeki yerli imalatlarla 9,5 cents / kWh yaklaşan bedel yetmemektedir. Strateji Belgesi oranlarını "tutturmak" için daha yüksek alım garantili fiyat ve daha fazla kolaylık gerekmektedir!

Avrupa'da 2021 yılı Elektrik Enerjisi Yatırımları

Her zamanki gibi kısa ve ucuz hesaplarımız sonrası, hazır almak, üretmenin yerini almıştır. Boşa harcanan uzun yıllardan sonra, artık adı ister MİLNES ister başka şey olsun, paylaşılan pazar ve tamamlanan teknoloji nedeniyle bu sektörün yalnızca kullanıcısı olacağımız açıktır. Bu nedenle 4628 sayılı Yasa ile yatırımdan alıkonulan kamunun bu engeli, özellikle yenilenebilir kaynaklardan elektrik enerjisi üretiminde kaldırılmalıdır. Kısa vadeli kar ve ithalat bağımlısı mevcut yatırımcılara havale edilen doğal kaynaklarımız (rüzgâr, güneş ve su) bir an önce kamu tarafından ve büyük ölçekli yatırımlarla değerlendirilmelidir. Yoksa, yabancı ürünlerle devam eden rüzgâr yatırımını seferberliğinde değerlendirilebilir alanlar tamamlandığında bizim de ulusal yenilenebilir enerji politikalarımız olacak!